

Impact op onderwijs; digitale feedback van leerlingen als basis voor betere leskwaliteit

Met de Impact! tool geven leerlingen feedback aan hun docent over de les die net geweest is. Docenten zien zo wat de sterke en zwakke kanten van hun les waren. Welke inzichten liggen aan de basis van dit instrument en hoe gebruik je het?

DOOR HANNAH BIJLSMA

Hoewel je door feedback beter kunt gaan presenteren, krijgen docenten nauwelijks feedback over de kern van hun werk: hun lessen. Met de door de Universiteit Twente ontwikkelde digitale tool Impact! kan dit wel; snel en eenvoudig. Een tool die helpt om leerlingfeedback effectief te gebruiken.

Feedback aan docenten

Onderzoek wijst uit dat je door het ontvangen van feedback op je activiteiten beter kunt gaan presteren. In het onderwijs ontvangen docenten maar weinig feedback, en als dit wel gebeurt, dan wordt vaak gebruikt gemaakt van lesobservaties door een leidinggevende of een externe observator. Maar om een betrouwbaar beeld van de leskwaliteit te geven, moeten meerdere lesobservaties per docent uitgevoerd worden. En deze lessen moeten eigenlijk het liefst door meerdere, getrainde observatoren beoordeeld worden. Dit maakt lesobservaties kostbaar en tijdrovend voor scholen.

Het perspectief van de leerling

Een andere manier voor docenten om feedback op de kwaliteit van hun lessen te ontvangen, is aan leerlingen te vragen wat zij van de les vonden. Als je een hele klas om feedback vraagt over je les, verzamel je in een keer de oordelen van veel leerlingen (meerdere observatoren). Omdat je de klas een keer of zelfs vaker per week ziet, kan leerlingfeedback gemakkelijk vaker verzameld worden (meerdere lesobservaties van een docent). Zo kan dus een rijk beeld van de leskwaliteit gegeven worden. Leerlingen geven bovendien het perspectief van de doelgroep weer. Voor docenten is dit interessante informatie over de les, want leerlingen bekijken een les vanuit hun 'klant'perspectief. Hun wordt bovendien niet vaak gevraagd wat zij van een les vonden. Doordat leerlingen feedback geven over

lessen, wordt recht gedaan aan *student voice*: de stem en inbreng van leerlingen in het onderwijs dat ze ontvangen.

De Impact! tool

Het is mogelijk om op een eenvoudige en snelle manier leerlingfeedback te verzamelen door middel van de Impact! tool. Dit digitale feedbacksysteem is ontwikkeld door de Universiteit Twente en het bedrijf Crolox. Leerlingen kunnen met Impact! aan het eind van de les op hun smartphone, iPad, tablet of laptop feedback geven aan hun docent over de les die net geweest is. In vergelijking met schriftelijke leerlingvragenlijsten is deze tool gemakkelijk te gebruiken voor leerlingen en docenten. Het vraagt namelijk geen tijdrovende datacollectie en data-analyses. De resultaten zijn na afloop van de les direct beschikbaar voor de docent, uitgesplitst in wat hoog, gemiddeld en laag presterende leerlingen van de les vonden. Leerlingen blijven voor de docent anoniem.

Wederzijdse impact

De feedback van leerlingen kan docenten inzicht geven in de sterke kanten van hun lessen en in waar nog verbetering mogelijk is. Dit vergroot de kans op reflectie van docenten op hun les(sen). Reflectie ontstaat namelijk niet spontaan en feedback kan hierbij helpen. Idealiter leidt de reflectie tot verbeteracties van docenten op die punten waar nog verbetering mogelijk is. Dit kan de lessen van de docent beter maken. De Impact! tool bevordert dus wederzijdse impact: docenten geven les, dat heeft impact op de ontwikkeling en leerprestaties van leerlingen. Leerlingen geven feedback, dat kan impact hebben op de leskwaliteit van de docent. Als de docent op basis van de leerlingfeedback beter gaat lesgeven, dan heeft dat weer een positieve impact op de ontwikkeling en leerprestaties van de leerlingen.

Wetenschappelijke basis

De feedback die leerlingen geven gaat over lesaspecten waarvan wetenschappelijk is aangetoond dat ze lessen effectief maken. Hiervoor is uitgebreid gebruik gemaakt van onderzoek naar effectief leerkrachtgedrag. Aan onderwijsonderzoekers uit binnen- en buitenland is bovendien gevraagd welke vragen zij zouden toevoegen aan de vragenlijst. Op basis van intensief overleg tussen onderzoekers is een conceptvragenlijst voor de Impact! tool opgesteld. Deze concept vragenlijst is diverse malen voorgelegd aan docenten en leerlingen om te weten hoe zij de vragen interpreteren. Op basis van hun feedback is de vragenlijst definitief gemaakt.

Onderzoek naar de Impact! tool

In het schooljaar 2016/2017 is een eerste studie van vier maanden uitgevoerd naar het gebruik van Impact! onder wiskundedocenten en hun HAVO3 leerlingen. De resultaten laten zien dat docenten door het gebruik van Impact! inzicht krijgen in de verbeterpunten van hun lessen. Een voorbeeld is dat docenten leren dat ze – volgens de leerlingen – duidelijker het lesdoel moeten benoemen aan het begin van de les. Ook zouden docenten leerlingen meer cognitief kunnen activeren door het stellen van vragen. Opvallend was dat de reflectie van docenten over de les niet vooruitging. Docenten voerden op basis van de leerlingfeedback echter wel verbeteracties uit, om de lessen beter aan te laten sluiten bij de wensen van hun leerlingen. Docenten gingen ook met hun collega's in gesprek over de leerlingfeedback. Wat belangrijk is, is dat we zagen dat docenten naarmate ze Impact! langer gebruikten ze steeds meer in gesprek gingen met hun leerlingen over de feedback die ze van hen over de lessen kregen.

Duurzame verbetering van leskwaliteit vraagt méér

Hoewel docenten door de feedback meer inzicht kregen in waar ze hun lessen konden verbeteren, en hoewel ze verbeteringsgerichte acties ondernamen op basis van de feedback, werd de leskwaliteit in die 4 maanden nog niet duurzaam beter volgens de leerlingen (in het begin ging de kwaliteit wel omhoog). Hoe kan dat gebeuren? Reflectie op lessen is een belangrijke stap op weg naar verbetering. Het is mogelijk dat, omdat de docentreflectie niet toenam, de uitgevoerde acties niet gebaseerd waren

op grondige probleemanalyses en daardoor niet effectief waren. Het kan ook zijn dat de lesaspecten die volgens leerlingen verbeterd zouden moeten worden complexe vaardigheden van docenten veronderstellen (bijvoorbeeld aspecten van duidelijke instructie, differentiatie, of het stellen van vragen die leerlingen aan het denken zetten). Het duurzaam verbeteren van dergelijke complexe docentvaardigheden vraagt méér dan alleen het ontvangen van feedback. Docenten moeten goed nagaan wat er misging in hun lessen en waarom. Onderzoek naar *deliberate practice* (doelgericht oefenen) laat zien dat het ontwikkelen van expertise een sterke verbeteringsmotivatie vraagt van docenten, waarbij ze hun lessen willen en durven aan te passen. Daarbij kan een coach helpen het gewenste docentgedrag te beschrijven en kleine, precieze verbeterdoelen te formuleren. Deze coach zou dus moeten weten hoe ideaal docentgedrag er uitziet en hoe het effectief getraind kan worden. Het is voor een docent onmogelijk om dit alleen te weten en te doen, dus is samenwerking tussen docenten die willen verbeteren en coaches die dat kunnen ondersteunen wenselijk.

Impact als 'quick scan'

Het gebruik van de Impact! tool kan hierbij van grote waarde zijn. Het gebruik ervan dient dan als een 'quick scan' voor docenten, die hun inzicht geeft in waar volgens leerlingen ruimte is voor de verbetering in hun lessen. We weten dat dit slechts een startpunt voor verbetering is. Het duurzaam verbeteren van leskwaliteit vraagt veel meer: de sterke wens van de docent om te verbeteren, een grondige analyse van de lesaspecten waarin docenten beter willen worden, hele precieze verbeterdoelen en intensieve coaching. Vervolgonderzoek naar de Impact! tool kan gaan over hoe duurzame verbetering van leskwaliteit kan worden bereikt, op een manier die aansluit bij wat mogelijk is binnen de schoolcontext. ●

► Hannah Bijlsma werkt als promovendus aan de Universiteit Twente samen met haar team aan een innovatief feedbacksysteem voor leerkrachten. Wil je meer informatie over de Impact! tool of het onderzoek dat uitgevoerd is? Kijk op www.impactoponderwijs.nl of mail naar Hannah Bijlsma (h.j.e.bijlsma@impactoponderwijs.nl).

